

SELECTA DE TEXTOS DE XENOFONTE
ABAU GALICIA

1. ASCENDENCIA DE CIRO E MORTE DE DARÍO. *Anábase* 1.1.1

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρείος καὶ ὑπόπτει τελευτῆν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῶ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε. Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι ἐς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίου, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

NOTAS:

Δαρείος, -ου ὁ: Darío (*aquí Darío II, gran rei persa do s. V a. C.*)

Παρύσατις, -ίδος ἡ: Parisátide (*esposa de Darío II, nai de Ciro e Artaxerxes*)

Ἀρταξέρξης, -ου ὁ: Artaxerxes (*aquí Artaxerxes II, rei persa 404-361 a. C.*)

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro (*Ciro o Novo, príncipe persa*)

ἡσθένει: *de ἀσθενέω*

τῶ παῖδε ἀμφοτέρω: *nom. e ac. de dual*

παρῶν ἐτύγχανε: *ver τυγχάνω acompañado de participio. πάρων de παρ-εἶμι 2: "estaba por casualidade".*

ἀπὸ τῆς ἀρχῆς: ἀρχή *con significado de "provincia"*

ἀπέδειξε: *aor. ind. act. ἀπο-δείκνυμι, "designar, nomear"*

ἐς = εἰς

Καστωλός, -ου ὁ: Castolo (*ría cercano a Sardes*)

Τισσαφέρης, -ου ὁ: Tisafernes (*sátrapa persa*)

Ἑλλην, -ηνος ὁ: grego, heleno

ἀνέβη: *3ª sg aor. ind. de ἀνα-βαίνω*

Ξενίας, -ου ὁ: Xenias (*xeneral grego*)

Παρράσιος, -α, -ον: Parrasio (*habitante de Parrasia, cidade de Arcadia, no interior do Peloponeso*)

2. CAUSAS DA REBELIÓN DE CIRO. 7Anábase 1.1.3

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ **κατέστη** εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, **Τισσαφέρνης διαβάλλει** τὸν **Κῦρον** πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς **ἐπιβουλεύει** αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς **ἀποκτενῶν**· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Ὁ δ' ὡς **ἀπῆλθε** κινδυνεύσας καὶ **ἀτιμασθεῖς**, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, **ἦν δύνηται**, βασιλεύσει αὐτ' ἐκείνου. **Παρύσατις** μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην.

NOTAS:

κατέστη: *aor. de ind. act. de καθ-ίστημι*

Ἀρταξέρξης, -ου ὁ: Artaxerxes (*aquí Artaxerxes II, rei persa 404-361 a. C.*)

Τισσαφέρνης, -ου ὁ: Tisafernes (*sátrapa persa*)

διαβάλλει: “acusar a alguén (ac.) de algo (or. de ὡς)”

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro

ἐπιβουλεύει: *opt. oblicuo, traducir por imperfecto*

ὡς ἀποκτενῶν: ἀποκτενῶν *part. de fut. de ἀπο-κτείνω, con valor final pola conxunción ὡς.*

ἀπῆλθε: *de ἀπ-έρχομαι*

ἀτιμασθεῖς: *part. de aor. pas. nom. sing. de ἀτιμάζω*

ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ: “baixo o seu irmán”

ἦν δύνηται: *condicional, introducida por ἦν<ἐάν, con verbo en subxuntivo: se puidese.*

Παρύσατις, -ιδος ἡ: Parisátide (*esposa de Darío II, nai de Ciro e Artaxerxes*)

3. DESCRICIÓN DO PALACIO REAL DE CIRO EN CELENAS. Anábase 1.2.7

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς **Κελαινάς**, τῆς **Φρυγίας** πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα **Κῦρος** **βασιλεία** ἦν καὶ παραδείσος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, **ὅποτε** γυμνάσαι **βούλοιο** ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ **Μαίανδρος** ποταμός. αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως.

NOTAS:

ἐξελαύνει: *o seu suxeito elíptico sería τὸ στράτευμα, “o exército”*

Κελαιναί, -ῶν αἱ: Celenas (*cidade de Frixia*)

Φρυγία, -ας ἡ: Frixia (*rexión central de Asia Menor*)

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro

βασιλεία: *substantivo neutro, ver βασιλείος, -α, -ον*

ὁπότε... βούλοιο: *verbo en optativo "cando / cada vez que quería"*.

Μαίανδρος, -ου ὁ: Meandro (*rio de Asia Menor*)

4. DESCRICIÓN DO RÍO MARSIAS E EXPLICACIÓN DO SEU NOME.

Anábase 1.2.8

Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὐρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας.

NOTAS:

βασιλεία: *substantivo neutro, ver βασιλείος, -α, -ον*

Κελαιναί, -ῶν αἱ: Celenas (*cidade de Frixia*)

Μαρσύας, -ου ὁ: Marsias (*nome dun sátiro e dun río*)

Μαίανδρος, -ου ὁ: Meandro (*rio de Asia Menor*)

ποδῶν: *de ποῦς, ποδός "pé" (medida de lonxitude equivalente a uns 30 cm)*

Ἀπόλλων, -ωνος ὁ: Apolo

λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι... *constr. persoal con inf. (o sux. do inf. vai en nom. concertando co verbo principal: "dise que Apolo...")*

ἐκδεῖραι: *inf. aor. act. de ἐκ-δέρω*

οἱ: *dt.sg. pron. 3ª persoa*

ὅθεν αἱ πηγαί: *sobreenténdase εἰσιν*

5. CIRO COMUNICA AOS GREGOS O VERDADEIRO FIN DA EXPEDICIÓN. *Anábase 1.4.11*

ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν· καὶ πόλις αὐτόθι ᾠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. καὶ Κῦρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπεῖθιν ἔπεσθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν

ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν.

NOTAS:

Εὐφράτης, -ου ὄ: Éufrates

Θάψακος, -ου ἡ: Tápsaco (*cidade ás beiras do Éufrates*)

Βαβυλῶν, ὠνος ἡ: Babilonia (*cidade de Asia*)

ἔσοιτο: *futuro de optativo de εἰμί, optativo oblicuo, tráduzase por imperfecto.*

οἱ δὲ ποιήσαντες: *refírese aos xenerais*

ἐχαλέπαινον: *ser rudo, violento con alguén (en dat.)*

ἔφασαν: *impf. de φημί*

αὐτοὺς: *refírese a τοῖς στρατηγοῖς*

εἰδότας: *participio de οἶδα en ac. pl., "que sabían" con CD ταῦτ'(α), que tamén o é de κρύπτειν.*

6. CIRO PROMETE AUMENTO DE SOLDOS. *Anábasis* 1.4.13

Κῦρος δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῆ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπέισθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔψονται Κύρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε.

NOTAS:

Κῦρος, -ου ὄ: Ciro

δώσειν: *inf. de fut. de δίδωμι*

ἐπὰν... ἦκωσι: *"cando chegasen..."*

Βαβυλῶν, -ῶνος ἡ: Babilonia

καταστήσῃ: *aor. 1.º de subx. act. de καθ-ίστημι (vai coa partícula ἂν, que non se traduce)*

Ἰωνία, -ας ἡ: Xonia

τοῦ Ἑλληνικοῦ: *sobreenténdase στρατεύματος, todo un xent. partitivo de τὸ πολὺ*

ἐπέισθη: *aor. de ind. pasivo de πείθω*

Μένων, -ωνος ὄ: Menón (*comandante tesalio ao servizo de Ciro*)

πότερον ... ἢ οὐ: *or. interrog. indirecta, "se seguirían... ou non" en aposición a or. anterior τί ποιήσουσιν... Ambas son o suxeito da expresión impersonal δῆλον εἶναι*

συνέλεξε: *de συλ-λέγω*

αὐτοῦ: *contracción de ἑαυτοῦ*

7. DESCRICIÓN DA REXIÓN DA MARXE DO ÉUFRATES. *Anábase*, 1.5.1

έντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδίων ἅπαν ὁμαλὲς ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου δὲ πλήρες· εἰ δέ **τι καὶ ἄλλο** ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα·

δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλεῖστοι ὄνοι ἄγριοι, πολλαὶ δὲ στρουθοὶ αἰ μεγάλαι· ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἵππεῖς ἐνίοτε ἐδίωκον.

NOTAS:

ἐξελαύνει: *o seu suxeito, Ciro e o seu exército, está sobreentendido.*

Ἀραβία, -ας, ἡ: Arabia

Εὐφράτης, -ου ὁ: Éufrates

τι καὶ ἄλλο: “*algunha outra cousa*” *con xt. partitivos* ὕλης ἢ καλάμου

8. MORTE DE CIRO. *Anábase* 1.8.26

Σὺν τούτοις δὲ ὢν Κῦρος καθορᾶ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν “τὸν ἄνδρα ὀρῶ” ἴετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς **φησι Κτησίας** ὁ ἰατρός, καὶ **ἰᾶσθαι** αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. **Παίοντα δ' αὐτὸν** ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα **μαχόμενοι** καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, **ὅπόσοι** μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ' ἐκεῖνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτὸς τε **ἀπέθανε** καὶ ὀκτῶ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν **ἔκειντο** ἐπ' αὐτῷ. **Ἀρταπάτης** δ' ὁ πιστότατος αὐτῶ τῶν σκηπτούχων θεράπων **λέγεται**, ἐπειδὴ **πεπτωκότα** εἶδε Κῦρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ.

NOTAS:

Σὺν τούτοις: *circunstancial de compañía, "con estes"*

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro

ἠνέσχετο: *aor. de ἀν-έχω, "conterse"*

ἴετο: *impf. de ἴημι*

Κτησίας, -ου ὁ: Ctesias (*historiador e médico da corte persa no s. V a. C.*)

φησι...ἰᾶσθαι: *oración de infinitivo "di/dixo que el mesmo..."*

παίοντα δ' αὐτὸν: *refírese a Ciro: "a el cando atacaba"*

μαχόμενοι: *construcción de nominativo absoluto, tradúzase o participio coma verbo principal*

ὅποσοι: *pronome que introduce unha or. interrogativa indirecta que é o C. D. de λέγει*

ἀπέθανε: *de ἀπο-θνήσκω*

ἔκειντο: *impf. de κεῖμαι*

Ἀρταπάτης, -ου ὄ: *Artapates (servidor de Ciro)*

λέγεται: *oración de infinitivo persoal "dise que Artapates"*

πεπτωκότα: *participio de perfecto de πίπτω, concertado con Κύρον*

9. DESÁNIMO DOS GREGOS ANTE AS DIFICULTADES ÁS QUE SE ENFRONTAN. *Anábase 3.1.3*

ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανον ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατριδῶν, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

NOTAS:

ἀθύμως ἔχοντες: *ver ἔχω con adverbio (= εἰμί + adxectivo)*

τὰ ὄπλα: *"campamento"*

ἦλθον: *de ἔρχομαι*

10. OS GREGOS FAN UN ALTO NA SÚA MARCHA. *Anábase 4.3.1*

Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ηὔλισθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπειχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρδούχων. τότε μὲν οὖν ηὔλισθησαν μάλα ἠδέως καὶ τὰπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθόντων πόνων μνημονεύοντες.

NOTAS:

Κεντρίτης, -ου ὄ: *Centrites (río de Armenia, afluente do Tigris)*

εὗρος ὡς δίπλεθρον: *expr.* “de ancho como dous pletros” (ὡς con *numerais indica aproximación*)

δίπλεθρος, -ον: “de dous pletros” (*pletro, medida de lonxitude equivalente a uns 30 m.*)

Ἀρμενία, -ας ἡ: Armenia

Καρδούχοι, -ων οἱ: *carducos (actuais kurdos)*

τάπιτήδεια: *crase de τὰ ἐπιτήδεια*

παρρηλυθότων: *part. perfecto de παρ-έρχομαι: “pasados”.*

11. DESCRICIÓN DA REXIÓN DO RÍO TELEBOAS. *Anábase 4.4.3*

ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν.

NOTAS:

ὑπερῆλθον, ἐπορεύθησαν: *os seus suxeitos están sobreentendidos, os soldados, os homes de Xenofonte.*

Τίγρης, -ητος ὁ: Tigris

Τηλεβόας, -ου ὁ: Teleboas

Ἀρμενία, -ας ἡ: Armenia

Τιρίβαζος, -ου ὁ: Tiribazo (*sátrapa persa*)

παρείη: *pres. de optativo de παρ-εἶμι 2, tradúzase por imperfecto.*

12. DESCRICIÓN DUN POBOADO ARMENIO. *Anábase 4.5.25*

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὡσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· Τούτους ἔδει ὁπότε τις διψῶη λαβόντα εἰς τὸ στόμα

μύζειν. Καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺν συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

NOTAS:

ἐνέκειντο: *de ἐγ-κειμαι “estar dentro”*

μείζους: *nom. pl. masc contracto de μείζων, -ον*

ἐλάττους: *nom. pl. masc contracto de ἐλάττων, -ον, comp. de ἐλαχύς, -εια, -ύ*

ἔδει: *imperfecto de δεῖ*

διψῶη: *presente de optativo διψῶω, tradúzase por imperfecto.*

ἐπιχέοι: *presente de optativo de ἐπι-χέω, tradúzase por imperfecto.*

συμμαθόντι: *participio de aoristo de συμ-μανθάνω, concertaría cun τινί sobrentendido.*

13. O EXÉRCITO GREGO AVISTA POR FIN O MAR E ESTOUPA DE ΧΥΒΙΛΟ. *Anábase 4.7.24*

καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν “θάλαττα, θάλαττα” καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἡλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύνοντες. καὶ ἐξαπίνης ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν.

NOTAS:

ἀκούουσι: *o seu suxeito sobrentendido sería Xenofonte e os seus homes.*

βοώντων τῶν στρατιωτῶν: *xent. réxime de ἀκούουσι*

ἀφίκοντο: *de ἀφ-ικνέομαι*

κολωνὸν: *“túmulo, morea”*

14.

OS GREGOS DESPIDEN AO GUÍA. *Anábase 4.7.27*

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Ἕλληνες τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοῦς δέκα· ἦπει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς οὗ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἦν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὥχεται τῆς νυκτὸς ἀπιῶν.

έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ **Μακρώνων** σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα.

NOTAS:

δόντες: *part. de aor. activo de δίδωμι*

ἀπὸ κοινού: *lit. "do común", do fondo común, do que tiñan en común*

ἦται: *de αἰτέω*

ἔλαβε: *de λαμβάνω*

δείξας: *de δείκνυμι*

οὐ: *adv. "onde"*

Μάκρωνες, -ων οἱ: *macrones (pobo de Trapezunte, no norte da actual Turquía, ás beiras do Mar Negro)*

ἐγένετο: *de γίγνομαι*

15. OS GREGOS OFRECEN SACRIFICIOS. Anábase 4.8.25

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἣν **ἠῤξαντο** παρεσκευάζοντο· **ἦλθον** δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες **ἀποθῦσαι** τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἃ ἠῤξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἔνθαπερ ἐσκήνουν. εἶλοντο δὲ **Δρακόντιον Σπαρτιάτην**, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων **κατακανῶν** ξυήλη πατάξας, δρόμου τ' **ἐπιμεληθῆναι** καὶ τοῦ ἀγῶνος **προστατῆσαι**.

NOTAS:

ἠῤξαντο: *de εὔχομαι*

ἦλθον: *de ἔρχομαι*

ἀποθῦσαι: *inf. de aor. con valor final*

Δρακόντιος, -ου ὁ: *Draconcio (espartano)*

Σπαρτιατης, -ου ὁ: *espartata, espartano*

κατακανῶν: *partic. aor 2º de κατα-καίνω, con valor causal "porque matara"*

ἐπιμεληθῆναι καὶ ... προστατῆσαι *inf. de aor. con valor final, ambos rehen xenitivo*

16. UN BANQUETE. Anábase 6.1.4

θύσαντες δὲ **βοῦς** τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν **ἀρκοῦσαν** παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, **οἷς** ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, **ἀνέστησαν** πρῶτον μὲν **Θραῖκες** καὶ **πρὸς αὐλὸν**

ᾠρχήσαντο σὺν τοῖς ὄπλοις καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς
μαχαίραις ἐχρῶντο·

NOTAS:

βοῦς: *ac. plural*

ἀρκοῦσαν: "suficiente"

οἷς: *dat. réxime de ἐνετύγχανον*

ἐγένοντο: *de γίγνομαι*

ἀνέστησαν: *aor. de ind. de ἀν-ίστημι*

Θραξ, Θράκος, ὄ: Tracio (*habitante de Tracia*)

πρὸς αὐλόν: "ao son da fruta"

ὑψηλά, κούφως: *adverbios*

ἐχρῶντο: *de χράομαι 2 "usaban", rixe dativo*

17. EFECTOS DO FRÍO. Anábasis 7.4.3

οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιῶν πολλή καὶ ψῦχος οὕτως
ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήγνυτο καὶ ὁ οἶνος ὁ ἐν τοῖς
ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥίνες ἀπεκαίοντο καὶ ὠτα. καὶ τότε
δηλον ἐγένετο οὐ ἔνεκα οἱ Θραῖκες τὰς ἀλωπεκᾶς ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς
φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσί, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέροισι ἀλλὰ καὶ
περὶ τοῖς μηροῖς.

NOTAS:

ἐκλιπόντες: *de ἐκ-λείπω*

ἐπήγνυτο: *impf. de πήγνυμι*

ἐγένετο: *de γίγνομαι*

οὐ ἔνεκα: "por qué causa"

Θραξ, Θράκος, ὄ: Tracio (*habitante de Tracia*)

τὰς ἀλωπεκᾶς: "peles de raposa"

τοῖς στέροισι: "as costas"

18. ALCIBÍADES INCITA A COMBATIR. Helénicas 1.1.14

Ἀλκιβιάδης δ' ἐκκλησίαν ποιήσας παρεκελεύετο αὐτοῖς ὅτι ἀνάγκη εἶη καὶ
ναυμαχεῖν καὶ πεζομαχεῖν καὶ τειχομαχεῖν "οὐ γὰρ ἔστιν, ἔφη, χρήματα
ἡμῖν, τοῖς δὲ πολεμίοις ἄφθονα παρὰ βασιλέως." τῇ δὲ προτεραία, ἐπειδὴ

ώρμισαντο, τὰ πλοῖα πάντα καὶ τὰ μικρὰ συνήθροισε παρ' ἑαυτόν, ὅπως μηδεὶς ἐξαγγείλαι τοῖς πολεμίοις τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, ἐπεκλήρουξέ τε, ὅς ἂν ἀλίσκηται εἰς τὸ πέραν διαπλέων, θάνατον τὴν ζημίαν.

NOTAS:

Ἀλκιβιάδης, -ου ὁ: Alcibiades

εἶη: *optativo oblicuo, tradúzase por impf. de ind. "era"*

ἔφη: *impf. de φημί*

ἐξαγγείλαι: *aor. de optativo activo de ἐξ-αγγέλω. Optativo oblicuo, tradúzase aquí en subxuntivo.*

ὅς ἂν ἀλίσκηται...: *or. de relativo con verbo en pres de subx., que tería un antecedente sobreentendido en dat." αὐτῶ" que sería o CI de ἐπεκλήρουξέ: "ao que fose collido..."*

19. ALCIBÍADES FORTIFICA CALCEDÓN E HIPÓCRATES INTENTA LEVANTAR O CERCO. *Helénicas* 1.3.4

Ἀλκιβιάδης δ' ἐπεὶ ἦκεν εἰς τὸ στρατόπεδον τὴν τε λείαν ἔχων καὶ πίστει πεπονημένος, ἀπετείχιζε τὴν Καλχηδόνα παντὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν καὶ τοῦ ποταμοῦ ὅσον οἶόν τ' ἦν ξυλίνῳ τείχει. ἐνταῦθα Ἴπποκράτης μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος ἀρμοστής ἐκ τῆς πόλεως ἐξήγαγε τοὺς στρατιώτας, ὡς μαχοῦμενος· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάξαντο αὐτῷ, Φαρνάβαζος δὲ ἔξωθεν τῶν περιτειχισμάτων ἐβοήθει στρατιᾷ τε καὶ ἵπποις πολλοῖς.

NOTAS:

Ἀλκιβιάδης, -ου ὁ: Alcibiades

πεπονημένος: *part. perf. de ποιέω*

Καλχηδών, -ονος ἡ: Calcedón (cidade á entrada do Mar Negro)

ὅσον οἶόν τ' ἦν: "canto era posible"

Ἴπποκράτης, -ου ὁ: Hipócrates (*harmosta lacedemonio*)

Λακεδαιμόνιος, -α, -ον: lacedemonio/a (*espartano*)

ἐξήγαγε: *de ἐξ-άγω*

ὡς μαχοῦμενος: *participio de futuro con valor final: para loitar*

ἀντιπαρετάξαντο: *3.^a pl. aor. med. de ἀντι-παρ-τάσσομαι*

Φαρνάβαζος, -ου ὁ: Farnabazo (*sátrapa persa*)

20. A NOTICIA DO DESASTRE EN EGOSPÓTAMOS ESPÁLLASE ENTRE OS ATENIENSES. *Helénicas* 2.2.3

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτός, ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῶ ἑτέρῳ παραγγέλλων. ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίεας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.

NOTAS:

Πάραλος, -ου ἢ: Paralo (*buque insignia que facía as funcións de correo dos gregos*)

νυκτός: *xt. C.C. tempo: "de noite"*

Πειραιεύς, -αιῶς ὁ: Pireo (*porto de Atenas*)

μακρῶν τειχῶν: "muros longos" (*unían a cidade de Atenas cos portos*).

ὁ ἕτερος τῶ ἑτέρῳ παραγγέλλων: *sobreenténdese un verbo principal "ἴα", que non é necesario traducir*

ἀπολώλοτας: *part. de perf. de ἀπ-όλλυμι "os mortos"*

πενθοῦντες: *en plural, en concordancia ad sensum co sg. οὐδεὶς*

πείσεσθαι: *inf. futuro de πάσχω*

οἷα: *do relativo οἷος -α -ον, lit. " cousas tales como", "o mesmo que"*

Μηλίος, -α, -ον: melio (*habitante da illa de Melos ou Milo, nas Cícladas*)

Λακεδαιμόνιος, -α, -ον: lacedemonio

Ἰστιαεύς, -εῶς ὁ: histieo (*habitante de Histiea, cidade da illa de Eubea. No a. 446 a.C. Pericles expulsounos da súa cidade e ocupouna con colonos atenienses.*)

Σκιωναῖος, -ου ὁ: escioneo (*habitante de Escione, cidade da península da Calcídica. No ano 421 a.C., os atenienses, ao recuperar esta cidade, asasinaron a todos os mozos e venderon como escravos aos nenos e as mulleres.*)

Τορωναῖος, -ου ὁ: toroneo (*habitante de Torone, cidade da península da Calcídica, que sufriu o mesmo castigo de Escione no mesmo ano.*)

Αἰγινήτης, -ου ὁ: exineta (*habitante da illa de Exina. Os exinetas foron expulsados da súa illa ao principio da guerra do Peloponeso.*)

Ἕλλην, -ηνος ὁ: grego, heleno.

21. Ο ΧΕΝΕΡΑΛ ΕΣΠΑΡΤΑΝΟ ΛΙΣΑΝΔΡΟ ΤΟΜΑ ΠΟΣΙΧΙΟΝΣ ΝΟ ΝΟΡΤΕ ΔΟ ΜΑΡ ΕΧΕΟ. *Helénicas* 2.2.5

Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφικόμενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τάς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μυτιλήνην· εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπεμψε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ἑτεόνικον, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. εὐθύς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν.

NOTAS:

Λύσανδρος, -ου ὄ: Lisandro (*xeneral espartano*)

Ἑλλησπόντος, -ου ὄ: Helesponto

ἀφικόμενος: *de ἀφ-ίκνέομαι*

Λέσβος, -ου ἡ: Lesbos

Μυτιλήνη, -ης ἡ: Mitilene (*capital de Lesbos*)

Θράκη, -ης ἡ: Tracia (*rexión do norte de Grecia*)

Ἑτεόνικος, -ου ὄ: Eteónico (*comandante Espartano*)

μετέστησεν: *aor. de ind. 2.º de μεθ-ίστημι*

Ἑλλὰς, -άδος, ἡ: A Héléade, Grecia

ἀφειστήκει: *3ª sg. do pluscuamperf de ἀφ-ίστημι*

Σαμῖος, -α, -ον: Samio/a (*habitante da illa de Samos*)

τῶν γνωρίμων: “dos máis destacados”, “dos máis ilustres”

22. DESÁNIMO DOS ATENIENSES TRALO FRACASO DAS NEGOCIACIÓNΣ. *Helénicas*. 2.2.14

Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἤκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ὦντο γὰρ ἀνδραποδισθήσεσθαι, καὶ ἕως ἄν πέμπωσιν ἐτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἐβούλετο συμβουλεύειν· Ἀρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ Λακεδαιμονίοις κράτιστον εἶναι ἐφ' οἷς προυκαλοῦντο εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἐδέθη· προυκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ἑκατέρου· ἐγένετο δὲ ψήφισμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτων συμβουλεύειν.

NOTAS:

ἐνέπεσε: *de ἐμ-πίπτω*

ἀπολεισθαι: *inf. fut. med. de ἀπ-όλλυμι*

Ἀρχέστρατος, -ου ὄ: Arquestrato (*estratego ateniense*)

Λακεδαιμονίους: *dat. que depende de εἰρήνην ποιεῖσθαι “facere a paz con (dat.)”*

Λακεδαιμονίος, -α, -ον: lacedemonio, espartano

ἐφ' οἷς προουκαλοῦντο: *or. relativo sen antecedente, sobreenténdase “condicións, termos”,
ou sexa “as condicións que”. προουκαλοῦντο é de προ-καλέω.*

ἐδέθη: *aor. pas. de δέω 1*

καθελεῖν: *de καθ-αιρέω*

ἐγένετο δὲ ψήφισμα: *lit. “foi votación/decreto”, “votouse/decretouse” ≅ expresión
impersoal que ten como suxeito o inf. μὴ ἐξεῖναι, que á súa vez ten como sux.
συμβουλεύειν.*

23. MANIA QUERE HERDAR A SATRAPÍA DO SEU MARIDO. *Helénicas*

3.1.10

ἡ δὲ Αἰολίς αὕτη ἦν μὲν Φαρναβάζου, ἐσατράπευε δ' αὐτῷ ταύτης τῆς
χώρας, ἕως μὲν ἔζη, Ζῆνις Δαρδανεύς· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος νόσῳ ἀπέθανε,
παρασκευαζομένου τοῦ Φαρναβάζου ἄλλω δοῦναι τὴν σατραπείαν,
Μανία ἢ τοῦ Ζήνιος γυνή, Δαρδανίς καὶ αὐτή, ἀναζεύξασα στόλον καὶ
δῶρα λαβοῦσα ὥστε καὶ αὐτῷ Φαρναβάζῳ δοῦναι καὶ παλλακίσιν αὐτοῦ
χαρίσασθαι καὶ τοῖς δυναμένοις μάλιστα παρὰ Φαρναβάζῳ, ἐπορεύετο.

NOTAS:

Αἰολίς, -ίδος ἡ: Eólida (Rexión ó NO de Asia Menor)

Φαρνάβαζος, -ου ὄ: Farnabazo (*sátrapa persa de Frixia*)

ἐσατραπεύει: *rixite xenitivo, “era sátrapa de...”*

αὐτῷ: *C.I. de ἐσατραπεύει*

Ζῆνις, -ιος ὄ: Zenis (*sátrapa subordinado a Farnabazo*)

Δαρδανεύς, -εως ὄ: Dardanio (*habitante mas. de Dardania, no NO de Asia Menor*)

δοῦναι: Valor final

Μανία, -ας ἡ: Mania (*muller de Zenis, que conseguiu ser sátrapa*)

Δαρδανίς, -ιδος ἡ: Dardánide (*habitante fem. de Dardania, no NO de Asia Menor*)

ἀναζεύξασα: *part. aor. de ἀνα-ζεύγνυμι., con στόλον tradúzase por “conducindo un
séquito/unha comitiva”*

ὥστε: *aquí co inf. δοῦναι “como para”*

24. ENCONTRO ENTRE FARNABAZO E AGESILAO. *Helénicas* 4.1.30

παρῆν ἄγων τὸν **Φαρνάβαζον** εἰς **συγκείμενον** χωρίον, ἔνθα δὴ **Ἀγησίλαος** καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόα τινὶ κατακείμενοι ἀνέμενον· ὁ δὲ **Φαρνάβαζος** ἤκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ χρυσοῦ ἀξίαν. ὑποτιθέντων δὲ αὐτῶ τῶν θεραπόντων ῥαπτὰ, ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ **Πέρσαι** μαλακῶς, **ἠσχύνθη** ἐντροφῆσαι, ὀρῶν τοῦ **Ἀγησιλάου** τὴν φαυλότητα· **κατεκλίθη** οὖν καὶ αὐτὸς ὥσπερ εἶχε χαμαί.

NOTAS:

παρῆν: *suxeito sobreentendido, refírese a Apolófanēs, o intermediario que pon en contacto a Farnabazo e Agesilao*

Φαρνάβαζος, -ου ὁ: Farnabazo (*sátrapa persa de Frixia*)

συγκείμενον: “convindo, acordado”

Ἀγησίλαος, -ου ὁ: : Agesilao (*rei espartano*)

ἐφ' ὧν: ἐπί + *relativo*

Πέρσαι, -ων οἱ: os persas

ἠσχύνθη: *aor. ind. pas. de αἰσχύνω*

ἐντροφῆσαι: *inf. de aor. de ἐν-τροφάω, “disfrutar de luxos”.*

κατεκλίθη: *aor. pas. ind. de κατα-κλίνω “sentar”*

ὥσπερ εἶχε χαμαί: *sobreenténdase ὁ Ἀγησίλαος como suxeito, verbo ἔχω con adverbio= εἰμί con adv., χαμαί tamén é o adv. de κατεκλίθη.*

25. CIRO MANDA CURAR OS PRISIONEIRO FERIDOS. *Ciropedia* 3.2.12

Ἐν δὲ τούτῳ προσάγουσι τῷ **Κύρῳ** τοὺς αἰχμαλώτους **δεδεμένους**, τοὺς δὲ τινὰς καὶ **τετρωμένους**. ὥς δὲ εἶδεν, εὐθὺς λύειν μὲν ἐκέλευσε τοὺς **δεδεμένους**, τοὺς δὲ **τετρωμένους** ἰατροὺς καλέσας θεραπεύειν ἐκέλευσεν· ἔπειτα δὲ ἔλεξε τοῖς **Χαλδαίοις** ὅτι **ἦκοι** οὔτε **ἀπολέσαι** ἐπιθυμῶν ἐκείνους οὔτε πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνην βουλόμενος ποιῆσαι **Ἀρμενίοις** καὶ **Χαλδαίοις**.

NOTAS:

Κύρος, -ου ὁ: Ciro

δεδεμένους: *part. perfecto de δέω 1*

τετρωμένους: *part. perf. de τιτρώσκω*

ἦκοι: *opt. oblicuo, tradúzase como imperfecto*

ἀπολέσαι: *de ἀπ-όλλυμι*

Χαλδαίος, -α, -ον: caldeo/a (*habitantes de Caldea, rexión da baixa Mesopotamia*)

Ἀρμενίος, -α, -ον: armenio/a